

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2010 р., Національний авіаційний університет / за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк». 2010. – 128 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к. психол. н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник директора Гуманітарного інституту НАУ з наукової роботи

Члени оргкомітету:

О.М. Ічанська, доц.
Л.В. Помиткіна, доц.
О.В. Сечейко, доц.
О.В. Гірчук, ст. викл.
В.В. Злагодух, ст. викл.

С.Є. Луппо, ст. викл.
О.І. Западенко, викл.
Я.І. Пономаренко, зав. лаб.
Н.С. Хімченко, викл.

Секретаріат конференції

О.В. Гірчук (голова секретаріату)
А.В. Нагайко

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту НАУ
(Протокол №7 від 14 квітня 2010 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2010

Валерій Бараннік

м. Київ

**Системний підхід у дослідженнях суб'єктної активності
фахівців ризиконебезпечних професій**

Розуміння суб'єктної активності, як важливої особистісної характеристики, що має складну, багаторівневу та багатогранну структуру і функціонує в складній системі взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів дозволяє обрати системний підхід в якості методологічного підґрунтя її вивчення. Такий вибір зумовлений тим, що він надає можливість розглядати явище в сукупності множини внутрішніх і зовнішніх відносин в яких воно існує, як цілісна система [2], та дозволяє наблизитись до розуміння різних способів існування активності у складній системі взаємопідпорядкованості [1].

Підхід до активності, як до системи передбачає наявність у неї сукупності системних якостей. Поміж них в першу чергу можна виділити: структурність, цілісність, ієрархічність, взаємозв'язок з середовищем, здатність до саморегуляції, самоорганізації, саморозвитку.

Активність виступаючи підсистемою таких систем, як «індивід», «суб'єкт», «особистість» взаємодіє з ними на різних рівнях. На рівні індивіду суб'єктна активність проявляється, як реакція на внутрішні чи зовнішні подразники, як спонтанна

«необходимость изменений».

Анализ показывает, что до начала кризиса состояние руководителя находилось в зоне «оптимум». На 1-м этапе кризиса напряженность повысилась более, чем на 60%. Во время кризиса состояние руководителя находилось в зоне «повышенная самоотдача». Следует отметить, что всех случаях организация работала достаточно эффективно. Состояние руководителя в процессе кризиса перемещается ближе к зоне «оптимум».

Литература:

1. Самсонкин В.Н. Особенности процесса руководства государственным предприятием в условиях финансово-экономического кризиса на Украине. - Матеріали 5 міжнародн. науково-практичної конференції „Психологічні технології в екстремальних видах діяльності” .-Донецьк, ДЮЛГУВД, 2009. – С.413-417.
2. Лесков Л.В. Нелинейная вселенная: новый дом для человечества. – М.: Экономика, 2003. – 447с.
3. Балк М.Б., Болтянский В.Г. Геометрия масс.- М.: Наука, 1987. – 159с.
4. Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. – М.: Едитория УРСС, 2003. – 342с.

Ольга Сапельник

г. Киев

Психологическое обеспечение деятельности:

СМД-методология.

Специфические черты деятельностного подхода, в отличие от подхода натуралистического, противопоставляющего человека и мир объектов, обсуждаются в работах выдающегося мыслителя XX века Г.П. Щедровицкого. Автор констатирует, что человеческая деятельность отнюдь не всегда предполагает объект. Для человека, который выполняет свои функции по заведенному распорядку – «просто работает» или «функционирует» внутри структуры, эта структура объектом не является, она фиксируется как условие его действия; также часто человек не фиксирует себя, фиксируя только те объекты, с которыми работает. По Г.П. Щедровицкому, целей при этом нет, есть лишь следование норме деятельности. Когда же в деятельности возникает *остановка* из-за невозможности действовать старыми методами, становится возможен *выход в рефлексивную позицию*, предполагающий два вектора: *ретроспективный* – что и почему делали, что получили и *перспективный* – определение *целей*, проверка их с точки зрения ценностей, создание *проекта, программы и плана работ*. Учитывая моменты мышления и моменты деятельности, Г.П. Щедровицкий развивает *системо-мыследеятельностную (СМД) методологию*. В частности, обсуждаются типы *оргуправленческого мышления и деятельности*, такие

как организация, руководство, управление (ОРУ), а также организационно-деятельностная игра (ОДИ) как форма проверки и развития оргуправленческих качеств. В рамках данного подхода человек – сложное двойное образование: *функциональное место* (которое предзадано структурой общества) и *наполнение этого места* (сам человек). Выполняя функцию и миссию своего штатного места в пространстве формальной организации, человек является *индивидом*. Возможность не только функционировать по законам своего места, но и ставить цели, принимать решения, брать на себя ответственность, означает выход в *личностную позицию*, предполагающий осознание себя, своих возможностей, оценивание себя по отношению к месту и отделение себя от места. «Оргуправленцы-личности – это люди, осознавшие себя таковыми, принявшие на себя соответствующие моральные ценности и миссию, от работы которых зависит успех всех и всего дела... Самосознание создает их личностную структуру. Поэтому им следует объединяться и создавать *определенным образом организованные клубные пространства*, позволяющие обсуждать свои дела и принимать решения из личностной позиции».

Исходя из выше изложенного, можно утверждать, что для организаций с особыми условиями деятельности первостепенное значение имеет *обеспечение единства места и наполнения и их соответствия*, а также создание условий для рефлексивного осмысления профессионалом своей деятельности и окружающих структур, в которые он включен.

Олена Семеновська

м. Київ

Застосування тренінгових технологій в роботі з екіпажами повітряних суден

Хоча застосування тренінгових технологій у всіх сферах людської діяльності на сьогодні вже давно не являється інновацією, але зазначена проблематика являється актуальною для роботи над вдосконаленням і адаптацією закордонних тренінгових програм для екіпажів повітряних суден на теренах пострадянського простору. Проблематика роботи з екіпажами взагалі являється надзвичайно важливою, бо психологічна підготовка льотного складу являється одним із вирішальних факторів, які потім відзначаються на спільній професійній діяльності екіпажу. За статистикою Міждержавного авіаційного комітету (МАК), який займається розслідуванням всіх авіакатастроф, що сталися на території країн СНД, 70% подій за останні п'ять років пов'язані з людським фактором. Тому задача психологів мінімізувати всі негативні впливи, що можуть бути спричинені на членів льотного екіпажу і відбитися на ефективності їх роботи як цілого, в нашому випадку, це ментальність пострадянського простору, що накладає певний відбиток на індивідуальні професійно важливі якості членів екіпажу.

Метою нашої роботи є розробка соціально-психологічного